„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 145. У Новом Саду у среду 21. септембра (3. октобра) 1883. ГОДИНА XVIII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Крајем овога месеца истиче претплата оним нашим поштованим претплатницима, који су се на три или на једну четврт године претплатили.

Позивајући на обнову претплате, изјављујемо да лист без готове претплате не можемо никоме слати, па за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена, и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања отправљати могао. Наруџбине без новаца не могу се уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се тиче уређивања листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

„Застава“ излази четир пута на недељу.

Претплата стаје за аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:

на целу годину	14 ф. —	или 35	дин.
на по године	7 „	„ 17½	„
на четврт године	3 ф. 50	или 9	дин.
на месец дана	1 „ 20	„ 3	„

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Румунију, Русију, Италију и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новом Саду 9. септембра 1883.

Администрација „Заставе.“

ХОМБУРГ — ХУМБУГ.

Сенке, што их велики догађаји испред себе бацају, све се већма множе на пољу европске политике. У последње доба спадају овамо догађаји у новој српској краљевини, буне, које се у Херцеговини по ново дижу и значајан дочек шпањолског краља у Паризу.

Састанак крунисаних глава у Хомбургу као да неће уродити оним плодом, што га је од њега велики политички мађионичар у Берлину очекивао. Вештина његова, коју су му поштоваоци толико пута у звезде ковали, као да ће овога пута да се изјалови. Слика, коју је у хомбуршком састанку спремио европском свету, била је у истини дивна, и да је њоме ваљало само поласкати самољубивости немачког народа, успех би се могао подпуним назвати. За призор, који се је Немцима овде отварао, знали су они само из историје, која им причаше некадању славу њихову. Стари цар Виљем, окружен крунисаним главама са далеког југо-истока и запада, окружен силним кнезовима, који се сви око њега стекоше у очекивању, да ће по један зрачак неодољивог сјаја са круне његове и на њих пасти, — морао је у истини подсећати на импозантну слику старог Барбаросе, око кога су очајање и над немачког народа све оне лепе скаске исплели.

Но Бизмарк није човек, који се само оваким таштинама занима. Његова је намера са хомбуршким састанком још и другу, много важнију цел скопчала.

Хомбуршки састанак требао је у неколико да буде конац, који ће најновије дело дипломатског првака да украси. Више од године дана протекло је, како је тајна намера немачког канцелара, да оствари средњо-европски савез, постала јавна за сваког. Атак руске дипломације на ове тајне смерове његове, принудио је старог вука, да их из дипломатских кабинета, у којима су брижљиво храњени, изнесе на јавност. Од то доба неуморно се труди он, да савез овај подпуно успостави, да га тако утемељи и утврди, како би политичка превласт Немачке над Европом, а по томе још и друге намере његове у њему извесна постоља наћи могле.

И судећи по оним појавама, у којима се је до сада овај усиљени труд Бизмарков манифестовао, изгледало је, као да му труди не беху бадава уложени. Поред Аустро-Угарске пристала је уз овај савез и талијанска влада; још пре ове био је пристанак српске владе осигуран, и није дуго потрајало, а чаровној вештини гвозденог канцелара пође са руком, да и румунску владу задобије. Шта више, још се поштоваоци његови овоме најновијем успеху ни надивили нису, када их је одвећ пријатно изненадио глас, да ће осим саског и српског још и шпањолски краљ одазвати се позиву цара Виљема, да дође на војничко провађање у Хомбург, што је наравно толико значило, колико да је и шпанска влада уз савез средњо-европских сила пристала. Изгледало је, да је Бизмарку у истини испао за руком велики план, да Русију и Француску одвоји од целе остале Европе. По речима полуофицијозне штампе све се је стекло, што је нужно било, да седи канцелар са задовољеном жељом на своје најновије дело погледати може — све, осим једног момента, на који су у радости својој заборавили.

Заборавили су, да владе и народи нису увек једно исто, а најмање онда, када оне прве ударе у спољњој политици таким правцем, који се са вољом и традицијом народа неда сложити. Циљ савезу средњо-европских сила довољно је позната. Бадава се полузванична штампа упиње, да је у општем миру нађе. У чаровност ове лепе лозинке не верује нико више, јер су јој варљивост сви народи сазнали. Но кад би општи мир и био у истини крајња мета овоме савезу, ни онда се не би могли они народи њиме задовољити, чије су га владе примиле, јер онај мир, што би га главни чиниоци овога савеза требали, био би мало не за све друге народе опасна стагнација на путу, на коме се застајати не сме, ако се хоће да избегне најопаснија погрешка у политици — одоцњење. Али савез средњо-европских сила не иде за миром. Гди се с једне стране тежи за „немачким, балтијским провинцијама,“ а с друге стране не само за анексијом Босне и Херцеговине, него и проширењем до Солуна, ту не може бити речи о миру, све кад не би поред тога и велико питање превласти у европском концерту, које Талијане и Шпањолце ни мало мање не занима, него што занима Русе и Французе, на своје решење чекало.

Сматрали дакле савез тако званих средњоевропских сила или са становишта мира, или са погледа на акцију, толико је извесно, да је вршак његов пре свега управљен баш против животних услова оних мањих народа, чије су се владе најдраговољније одазвале сиренском гласу са Спреје и Дунава. С тога се ни мало не чудимо, што видимо, где баш ови народи пре, него што се је у Копенхагену можда и очекивало, немилице руше ону зграду, коју су владе њихове колико против интереса њихових, толико против воље њихове помогле да подигну. Криза, која је у Србији већ акутна, криза, која ће у Шпанији избити, чим краљ Алфонзо у Мадрид стигне, буна која се у Херцеговини из дан у дан све већма шири — то су све сами несумњиви протести ових народа против стипулација средњо-европског савеза, дезавуисања, која и самог гвозденог канцелара поучити могу, да се савези не склапају само са владама, него да је ту пре свега саизволење народа нужно. Како ће исти ову поуку схватити, хоће ли га ова прва неудаћа подсетити на то, да је она политика, којој је до берлинског конгреса служио и која је и њега и отачаство му великим учинила, јер је за ослобођењем и уједињењем сродних народа тежила, — много благодарнија од ове, којој се је после берлинског конгреса посветио, желећи ваљда да заврши своје старе дане као немачки Метерних, то не знамо — ал да учесници „породичног састанка“ у Копенхагену после ових најновијих догађаја, који сјајно провађање у Хомбургу тако брзо заменуше, ни мало узрока немају, да на хероја хомбуршких дана завидљивим очима погледају, то нам се чини прилично извесним.

ГЕРМАН АНЂЕЛИЋ
именовани патријарх у српској цркви.

ГЛАС ИЗ ГОРЊЕ КРАЈИНЕ.

III.

Српски црквени народни сабор од године 1864—5 у многом је погледу врло значајан за нас Србе — пресељенике Црнојевићеве и Шакабендине. То је први расправни сабор иза године 1790. Прва прилика, која се из Беча пружа Србима, да могу своје црквено-народне послове јавно расправити. И може се рећи да је то најзначајнији сабор црквено-народни што га Срби на овој страни имадоше. И најјача снага, што владаше душом српском за и после свршене милице српске, показа се на том сабору. Јер сва брига Срба војника, што онако јуначки крв своју пролијеваху на свијем линијама у војни аустријској, бјеше у том, да им црква, школа и црквено-народно имање обезбијеђено остане. Ту мишљаше и данас још мисли народ српски своју слободну, ничим непомућену самоуправу у својој цркви и школи. Па за чим од патријара Арсенија и Шакабенда народ сав свом снагом душе своје тежише, то у неколико барем, постигну на том сабору. — На сабору томе проломи се неограничено господство калуђерско, што трајаше у цркви српској више од подруг вијека. Тај сабор је по црквено-народну аутономију српску епохалан, јер њим настаје за толико земана прекинута нова ера слободне народне управе у цркви својој. А стожерно право цркве српске као цркве народне — избор свештеника селскијех и градскијех повраћено бјеше на том сабору као света традиционална употреба народна опет у руке самога народа. Сабор је тај значајан по народ српски и по томе, што се на њем показа толика јачина еманципирана духа српскога и толика свијест српска, каква се према савременом развитку духа људскога само захтјевати могаше. А тој свијести народа српскога поможе нов правац у књижевности српској, бранково и јовановићево пјесништво и политичан правац, какав у расправљању дневнијех свјетскијех питања даваше „Српски Дневник“. И према тој тако пробуђеној и ојачаној свијести српској, каква

ЛИСТАК.

ИЗ ЖИВОТА СРБА У ЛИЦИ.

Нешто о школама.

(Свршетак.)

II.

По нашем школском закону имамо код сваке опћине по једно школско вијеће а на цијело окружије једно окружно-школско вијеће у Госпићу. Ова „мјесна школска вијећа“, којима законито предсједава опћински начелник, имала би се бринути за полазак школе и на друге што какве ситнице, но на сваки је начин најважније то, што у њихов дјелокруг спада тројни предлог при намјештању учитеља. То је за наш крај веома важно а и влада се на то добро обача, али жали боже наша вијећа неће да употребе своја права па и ће га употребе, то је ни себи ни своме. Обично само зато да се начелници не би замјерили коме, те по томе отишли са кормила опћина, јер онда не би могли гулити и глобити овај биједни и сиромашни народ. Не раде вам та вијећа ништа а камо ли да употребе своје право, ће то изискује потребе нашега народа.

Видили смо прије, да нам је доста велик број учитељица, зато некоје запремају мјеста учитеља, јер нема доста посебних женских школа. Још је бивша ћенерална-команда спојила неке дјевојачке школе са једно-дво-тро и четвероразредним дјечачкима у мјешовите исторазредне школе па им дала мјесто два, три, четири учитеља једнога, два, три и придодали свађе по једну учитељицу. Код тога спајања и редуцирања претрпила су управо српска већа мјеста страшан пораз; мало је ће у чисто католичком мјесту или са већином тако учињено. Ту благодат понижења добро памти наш Медак, Грачац, Срб, Петрово село, Кореница и т. д. И баш код намјештаја тих учитељица наша су мјеста награбусила. Мјесна школска вјећа нијесу ћела да употребе своје право а рвацке власти натурише у наша мјеста учитељице католичке вјере и то тако, ради којих се сутци и чиновници поздрављају из револвера, које се у доњим крајевима крваве крајине ради своје неморалности морале отступити од службе итд. Били смо очевицем у једном вијећу, које је имало донијети свој предлог о једној такој учитељици. Па тога чуда и покора. Уз учитеља дигао се и приставша странке права који је наравно јединац у том мјесту па и цијелој околини и случајно је био члан вијећа) и доказивао је, да у том мјесту не треба учитељице католичке вјере. А српски прота члан вјећа — није ћио ни доћи у сједницу акопрем су учитељи испословали, да је иста ради њега била једном одгођена. Корак мјеста и на два позива тај прота не маче се из своје куће на два позива у тако важним часовима. Природно је, да при таким околностима ради ко што оће а наш сироти народ мора да трпи. Не пролазе много даље чисто српска мјеста ни са учитељима. Натурују им се које какви слабићи ни печени ни варени, који се употребе за шпијуне па денунцирају праве здраве Србе а ови, како их има бојазљивих, боје их се и чине им све могуће. Овом нам је приликом споменути, да су Грађани прошле јесени знали употребити своје право, зато су и добили Србина учитеља на једну своју школу, ако им је и препоручивала окружна област некога другога. Част им. На њих би требало да се угледају и остала наша мјесна школска вијећа.

Али ево опет једне жалости. Има код нас чисто српских опћина, које саме моле на редукцију својих школа а мјесна их вјећа у том потпомажу. Оне то раде зарад своје материјалне користи и то из двострука разлога. Једно, што би раде да одрже свој народ у највећем незнању, да га лакше гуле и глобе а друго, што мрзе учитеље нада све на свијету, јер им упају они кадикад помрсити њихов гадни себични посао. Ну о тој ћемо опћини рећи коју у посебном чланку мало опширније.

О нашем окружном школском вијећу није вриједно ни говорити, јер му се за иста не зна сврха. Ту сједи близо десетак људи, деру дневнице и подвозе а нешто и раде кад се састану, то им се не може одрећи, али која хасна од њихова рада. Обично се ту гледа само на препоруку а не на интерес школства, обично се гледа да се не би увриједила његова велеможност Марко а не да се учитељима даду мјеста, на којима би користила народу, школи па и себи. Уза све то има још нешто, што томе вијећу одузима сваку важност а то су посебни предлози окружнога управитеља. Ако се он не слаже са радом тога вијећа то обично бива, јер оно његова турскога мозга (поријеклом је Турчин) мисли, да је оно најбоље, што он замисли а опет оће, да је он свемогући а не тек велеможни, то он на сваки предлог тога вијећа даде свој протупредлог и за дивно чудо, влада усвоји скоро сваки његов предлог а забаци онај вијећа. Не би ли се на то камен заплакао? Вијећу се невјерује, које има више гласова а међу њима три стручњака (окружни надворник, један грађански и један народни учитељ) и које на сваки начин боље знаде потребу школе и учитеља него онај, који је на том пољу као пиле у кучинама, а вјерује се ономе, који оће попут Бисмарка, да гвозденом својом десницом, сађера себи под папучу школе и учитеље. И вјера вам божија да он то хтједе и учинити али му на ову срећу мањкаше онај бис — до — до потока а не даље. Кад наш Марко виђе, да му учитељи зубе покељише, устукну малко па им сад само из далека поручује, да не говоре свашта. Код нас како видите више вриједи један глас незналице него међусобни збор и договор десетак људи, од којих су неки вјештаци. И то је још како тако, али се ти посебни предлози осим свега најосетљивији опасају код намјештаја учитеља. Они су управо главни виновник прије споменутих намјештаја и премјештаја, они су нам гонили а гоне још увјек све свијесније учитеље од немила до не драга Наш велеможни окружитељ не може да трпи учитеља, који штогођ слободније мисли, а камо ли ће онога, који се Србином зове па још онога, који као такав збори и твори. Морамо овђе споменути да и наш на поли женски окружни школски надзорник тому много доприноси, што има једну ману, да сваком каже и приповеди, ће што чује и види а само се по себи разумије да о том наопширније извјештује нашега Марка. Чини нам се да и њему ћирилица очи боде а Српство оно зеру памети мути, бар је знао запитати, кад би код кога учитеља видио

се ома први дан при отварању сабора показа у сабрници српској, не погаше ни велика наклоност моћнога и лукавога генерала аустријскога као царскога комесара на том сабору у корист калуђерске самоуприме баш ни једне лијепе проговорити, а још мање обећаше какво извршити.

Но у колико се народна свијест и снага показа на том сабору у правцу народне црквене самоуправе, толико и још двоструко јаче надимаше се у противном правцу стари враг српски, заогрнут сада манторосом инока грчетешкога. И као год што видимо сложан, весео и одушевљен народ одлучан са вођама својијем за сваку и најтежу борбу за право своје, што га као велику моралну стечевину јуначкијех прадједова својијех у својој цркви вршити има, тако на противној страни онда још опазити може будно око народно очајничку против-народну акцију. Двор патријарха Маширевића и не бјеше друго до извршујућа власт потајнијех грчетешких савјета. А кад требаде већу и осјетљивију акцију против народној чистој тежњи, онда се налажаше и по ноћи милитарном барком до двора генерала земунскога.

И тако можемо обиљежити дјелање овога сабора као двоструко. Дјелање јавно народно и — акцију тајну — противнародну — калуђерску. По ипак опћи закључци сабора поред све усиљене снаге калуђерског моћног духа и смјера, остадоше онаки, како то у главнијем потезима сама мисао народна искаше.

И сад ћемо да пријеђемо у неколико редака тај нови живот у цркви српској, који наступи, пошто ти закључци саборски дођоше одозго — под видом царскога рескрипта од 10. августа 1868. године. — Па ћемо онда одма показати у неколико ријечи дух и мисао грчетешкога инока, тога новога Викентије Јовановића и заклетога противника свега, што је слободоумно и наравно у живој цркви српској — у народу српском.

Дакле у два дивергирајућа правца полази у својијем послѣдицама рад тога значајнога сабора црквено-народнога. Правцем једнијем пођимо за народом, народном свијетлом и наравном мисли, а правцем другијем одимо кроз фрушкогорско лијешће у свете задужбине српске, те ћемо ту наћи на окупу сву снагу духа, ума и срца вјероломнијех прнијех испосника — тијех на срамоту народа и цркве наслѣдника Црнојевићевијех и Шакабендинијех и чувара најсветијех аманета српскијех. Ту ћемо браћу виђети ће зборе и творе нагнани грдном страсти властољубља против своме народу, са чијег крила одпадоше, чијијем се крувом заранише и златотканом одеждом заодјенуше. По ћелијама манастирскијем држи враг српски — сачуван клетвом маносхимника фрушкогорског — потајне сједнице, у којијем се стварају најкобнији планови по народ и цркву српску. Па и хисторични заклети душмани вјере православне, цркве и народности српске имају приступа у сједницама тијем.

Велико начело аукторитета самоуправе народне може се у практици најбоље виђети у животу народа српскога, кад му бјеше повраћено кроз толико земана ускраћено право народно — кад поче сам најдражијим својијем аманетом прадједовскијем, црквом и школом управљати, кад поче живети новијем животом слободе народносне и вјерске.

Састанци народни у скупштинама и одборима црквенијем дадоше јавном животу народном нов полет, нов правац. Поносан па и душевно снажан осјећаше се Србин у бриви за цркву своју, за свештеника свога. Сјајно саучешће, воља народа у подизању добра црквеног и душевнога и моралнога добра народнога показа се већ у првом добу новога црквенога живота. Што сјајније зграде црквене и што љепши и достојнији живот свјештеника свога бјеше одма па и данас је још највећа слава, најрадоснији понос народни Према странцима, према иновјерцима осјећа се народ наш својом автономном црквом јак и узвишен. Па тек какву снагу душе своје кадар бјеше народ наш изнијети у великијем јепархијскијем скупштинама. Ту је он моћан, угледан. Владика и владичина јепархијална управа и канцеларија стоји ту народу на расположењу безпристране и најстрожије критике. Све добро јепархије: цркве, парохије, опћине, иметци црквени и опћински, српске свете и богате задужбине као строго црквено-народна добра, — па онда подизање морала и унапређење културнога живота народнога у јепархији — јест предмет расправе јепархијскијех скупштина. А закључке скупштинске, који би се јакијем и једнодушнијем гласом свеколике скупштине подизали за отклоњење каквога непредвиђенога зла и погибељи од свеколикога народа и српске цркве православне — виђесмо какви су и колико су кадри потрести кивна срца душманска. Јепархијски су зборови најсјајнија прилика за народ овострани, да њима оснажи чувство српско, да њима унапреди религиован и културан живот народни, да њима животу и обичајима народнијем припомогне у хисторијској чистоти и снази својој. И најпосље најсјајнију задаћу, што је жив човјек на овоме свијету зарад сретна и дуга живота свога ријешити имаде, Србин на својијем јепархијскијем зборовима а на корист народа свога ријешити може. А противнику своме тек је Србин у јепархијској скупштини својој зазоран, недодирљив.

Како је у јепархији владика православни видљива глава цркве и народа, не може му се велики црквенски ауторитет сјајније уздигнути до овијем великијем јепарскијем зборовима, у којијема је он глава — представник црквени и предсједник природни. И на тијем зборовима може владика православни мишљу својом уздигнути се, да је више него обичан епископ дијецезални који и не види народа и паства своје, за коју живи и ради. Јер на српскијем јепархијскијем скупштинама налази се владика српски у средини народа свога и осјећајући се тек у том најсвечанијем моменту отац народа јепархије своје, чује на живи уста народна, изражене теготе и потребе народне, освједочава се најнаравнијем путем о стању цркве своје. И видећи се владика српски по сред живе цркве своје кадар је удвострученом вољом и снагом полетети да доскочи многоме злу у народу још у клици, у зачетку, кадар је руковођен најплеменитијим осјећајем — што жива чојка уздигнути може — загазити с народом својијем у најтежу борбу за опстанак цркве, за оснажење народносног чувства и осјећаја и за унапређење живе културне и религиозне мисли народне. А владици у свему црквенском и народном раду његову стоји јак и вјечан наслон и штит, стоји сваколика снага мисли народне, која је вјечна, па којој се и свако добро дело великога попа српскога овјековечава. —ρ—

Буна у Херцеговини.

Из Херцеговине стижу вести, које јављају, да се тамо народ по ново лаћа оружја, не би ли несносном стању свом краја учинио. Званични извори признају, да су се до сада појавиле две чете, једна, коју води из свију пређашњих устанака довољно познати вођа Стојан Ковачевић, и друга, која стоји под Костаном Ченгићем. Ове чете налазе се у пределу око Невесиња и Трновице. Но приватне вести сведоче, да устанак није само на ове пределе ограничен, него да се шири већ и по Гацком и око Билеће и да је број устаника много већи, па да се још из дана у дан множи. Узроци, који су у ово необично време народ на устанак натонили, сведоче, да је сиромаштво и самовоља ондашњих власти сваку меру превршила. Муке, које су негда амерички Црнци од мучитеља својих имали да подносе, те су почели стизати у новије доба херцеговачке јунаке. Влада је наиме закључила, да почне градити неке нове друмове, које не треба толико трговачки и обртнички саобраћај, колико их требају њене стратегијске намере. На вуличење око ове градње истеривала је власт народ, присиљавајући и старо и младо, да по пет, а врло често и десет и четрнаст дана на тим путевима вулучи, и то о свом круху, а без и једне паре награде или одштете за изгубљену муку и време. Но много горе него све ово, то је то, како се је са овим робљем поступало. Као што су негда надзорници америчких Црнаца, тако су и овде надзорници ове градње наоружали се плетеним кавцајама, те су без обзира сваког радника, па и оног, који би изнемогао од тешког посла стао да мало одпочине, немилостиво почели шибати, док рад свој наставио, или од немоћи онесвесвио не би. Па ни ово није доста. Осим овога имају ови надзорници батине, које су на крају шиљастим ексерима снабдевене и с којима извурене невољнике све дотле боду, док исти резултат не постигну. Је ли дакле чудо, што је поред оваког поступка до побуне дошло. Па да се јадници бар коме потужити имају. Но све тужбе, што их јадан народ предпостављеним властима подноси, остају без одговора, или још горе послѣдице за собом доносе по тужиоце. Требају ли то да буду оне благодетне реформе, којима се пацификација Босне и Херцеговине постићи мисли? . . .

Није боље ни са осталом управом. Поглавито су велике тужбе дизане због неправедног глобења при процени засађеног дувана. Финансијске крвопије нису никад хтеле са проценом да се претрпе, док се прави род сазнати може, него су увек много пре од ока и по својој ћуди, али увек много већу процену учинили. Услед овога је морао сваки појединац за сваку оку, која му је према лажној процени ових крвопија недостајала, по 1 фор. 50 нов. глобе да плати тако, да су се људи и сејања већ почели ратосиљати. Ови поступци треба свакако да задобију тамошњи народ за анексију. Плодови нису изостали — устанак захваћа све веће димензије, а ми смо радознали, да ли ће се и сада кривица црногорском жарењу и руским рубљама приписивати.

Политички преглед.

У конференцији троједничких посланика, која је претходила састанку на ком је донесено решење што га јуче на овом месту саопштисмо, присуствовали су и министри Тиса и Бедековић. Том приликом доказивали су неколицина посланика, да троједнички заступници не могу ући у заједнички сабор, докле год у Троједници краљевски комесар функционирао буде, јер и мађарски заступници за цело не би ни један ушли у делегације, кад би за Угарску био постављен краљевски комесар. Други заступници нагласивали су, да за сада није толико важно питање, да ли ће троједнички заступници уопште ући у сабор угарски, колико, да ли ће они моћи присуствовати при донашању закључка у ствари натписа на грбовима, све кад би се тај закључак тек само у виду какве резолуције донео. Јер у погледу сваког питања, које се односи на закон о поравнању, имају у смислу §-а 70 истог закона како угарски тако и троједнички сабор сваки напосе да расправљају и закључују. При расправи питања о грбовима троједнички заступници не могу дакле у сабору угарском присуствовати. Да ли ће заступници ови суделовати у осталим саборским расправама, то да је за сада сасма узгредна ствар. Прама овим изјавама наваћао је министар Тиса, да троједнички заступници свакако могу ући у сабор угарски, и да би у интересу доброг споразума и требали да уђу, пошто се он носи с намером, да сабору поднесе предлог, по којем би се влади угарској просто имало издати пуномоћије, да у питању о грбовима по својој увиђавности поступи. Министарство дало би за тим скинути мађарске грбове и успоставило би на њихово место грбове — без икаквог натписа. Тим поступком да би се избегла свака интерпретација закона о поравнању. О поравнању самом не ће по Тисином мишљењу том приликом никаква говора бити, а министри, којима само сабор овлашћење издати може, поступиће начином, који им се као најудеснији свидно буде, а које ће јамачно и назорима троједничких заступника одговарати. Тиса изјави најзад да ће се влада угарска придржати овога поступка и у том случају, ако троједнички заступници не уђу у сабор угарски. Саветовања и решења троједничких заступника да не ће имати никаквог уплива на закључке владе угарске. Он (Тиса) држао је за потребно да учини ову помирљиву пропозицију, како би троједнички заступници могли поћи путем поравнања; остане ли овај покушај измирења безуспешан, то ће по Тисином мњењу једино троједнички заступници за ово имати да одговарају. На ове Тисине изјаве реплицировало је неколико посланика троједничких, који сагласно изјавише; да ће њима и другима им с начеоног гледишта врло тешко бити, да суделују расправама угарског сабора у питању о натпису на грбовима. Тиса отишао је за тим из конференције, а сутра дан донели су троједнички заступници закључак, што га у јучерашњем листу саопштисмо, а којим нарекоше да не ће суделовати у расправи у грбовима.

У званичном листу угарске владе изишло је прошлог понедељника **ручно писмо краљево** којим се Бедековићу на знање даје, да је уважена његова оставка на звању министра Тројединице. У писму изриче се Бедековићу од краљеве стране признање и благодарност на верној оданости и ревносном службовању. Уједно исказује се очекивање да ће Бедековић до даљег решења краљевог отправљати послове троједничког министра.

Краљ Милан пошао је прошлог понедељника по подне из Бечa преко Будим-Пеште и Базјаша за Београд. Из Београда отишли су Пироћанац и Новаковић краљу у сретање до у Базјаш. За време борављења својега у Бечу конферисао је краљ Милан с Њег. Величанством и министром Калнокијем. Пада у очи како се „П. Лојд“ пожурио с уверењем, да се том приликом у Бечу нису осећали позваним, да с погледом на садању кризу и на састав будуће владе краљу Милану какав „непосредни“ савет даду, јер да противницима ове монархије у Србији нису хтели

што ћирилицом написано: „Дакле ви незнате латиницом писати“ или „И ви се Србином називате“. Ну кад му то људи одвратише како осећају, увуче оно мало душе у се па ни бау Не пита вам више такова шта, него кад коме дође у походе, гледа како ће прије отићи. Он је публици овог цењеног листа већ довољно познат, зато ћемо га за сад малко поштедити.

Прије поменути предлози отегну ћекоје године намјештаје и премјештаје учитеља чак до у новембар, кад у Лици зима у велико влада Сретни учитељи путују у ово доба године по снијегу и леду. На тим страшним путевима трпе више пута Сизифове муке. Догоди се да оду кола и коњи и учитељ и нејава му дјеца и све што је ш њим низ страшне комце тако да то све то само провидност божија спасе од очите пропасти. Што учитељ у таком скову преломи руку, сатре оно мало сиротиње, то је маленкост, то је за нашу велику господу мање него ништица. Може свак помислити, како је сиротом учитељу са обитељу и нејаком дјецом на таком путу па још и по ноћи, јер треба знати, да се код нас у Лици не може ноћити, ће би човјек ћио већ ако ће под ведрим небом. Ако је он одмјерио свој пут, па га зло вријеме или што друго пријечи, да не може ићи онако, како је намислио, мора задоцнити а онда је ред и по ноћи путовати. Кад се још и то узме у рачун, да сироти учитељ мора по таком опасном ићи пуна четири сата а иначе на лијепом времену може се лагано пјешице пријећи за један сат онда си свак може мислити, што тај човјек мора да трпи, како ли да малаксава. Не треба човјеку веће кондуне, до путовати тако по вас дуги дан и ноћ, потуцати се по пет дана са нејаком дјецом у леду и снијегу по крчмама, које не мају ни собе у које не би прави господар затворио своје марве. И те муке претрпљују наши учитељи. И све је то наш бег у стању да приправи својим посебним предлозима својим љубимцима (а због тих и другима), које би у капи воде ждркнуо, само да може. Све се то и сила божија другог код нас догађа а само зато, што више вриједи један глас окруженога управитеља него десетак гласова окружних школских вијећника. Кад се предлози вијећа забацују управ је непојмљиво, зашто се троши на то морално тијело. Пуно би боље било употребити ,тај новац на што друго а то вијеће укинути да не троши забадава, кад се и онако његов глас слуша као и вапијући у пустињи. Чему ће установа на папиру и трошити на њу а њезин посао да обавља други. То се догађа ваљда само код нас. Већ је о том било нешто и у јавности, па нек оволико буде за сад доста.

Да речемо коју о властима, које управљају нашим школама. Већ смо о једној — окружној — нешто чули. Каква је у погледу закључака вијећа тако је и у осталом особито према Србима и српским мјестима а непролазе даље ни други штогођ слободоумнији учитељи католичке вјере — а улизице, то су јунаци те области. У осталом оће доста да се бране о школи, али наравно, да то не може имати свога правога успјеха, кад незнанца ради на том пољу по својој вољи.

Котари и опћине су нам свакојаке — обично је опћина немарна, ће котар оће да ради или је пак обратно. На ћекојим мјестима ма има скоро невјероватнитних случајева, да котар не смије писнути пред опћином. По том си свак може замислити, како се поступа са школама и учитељима у такој опћини, кад се још к њому дода, да је начелник себичњак у највећој мјери а иначе турскога соја напрасито звијере. Није дакле чудо, што под таковом управом школске зграде сваки дан све више опадају, јер их неће нико да издржава. Власа је наложила опћинама да то раде, али су опћине још као и прости народ неувиђавне у корист школе а по некоја се и боје исте као враг тамјана. Котари обично имају другога посла; окружје само налаже али га нико не слуша. Да не би ко помислио да прећерујемо ево од стотине само једног примјера. Учитељ једне школе пријави котару, да је школа у врло лошем стању и наведе поправке, које би требало одмах извршити. На то котар наложи опћини да ствар извиди и најнужније поправи. Опћина налаже мјестном школском вијећу да изиђе и да ствар извиди; ово без сваког извида извјешћује котар да има много поправака па и јако нужних ну да за сад у опћини нема новаца — котар на то најстрожије заповиједа опћини да поправке одмах изведе. И ево чујте резултат свега тога: Опћина пише: Pučkoj učioni u P . . . . Pošto po smislu onostranog (мисли се котарског) naloga od 12 (6). 83. br. 2647. neobhodno nuždni popravci obaviti se imaju, tako nepreostaje ino, već nalogu udovoljiti, dakle neka bi te manjkavosti popravljene bile i topogledni račun amo priovćen, samo se preporučuje, da se to uz najpriličniju obaviti gleda.

L . . . . . 6. (16.) juna 1883.

Obć. načelnik B . . . . .

Овђе опћина неће да рече, да нема новаца него то говори у име њено школско вијеће, које не води никакових рачуна о опћинском новцу. Опћина неће сама да изврши поправака, него налаже школи да се то учини. Да сирота школа или учитељ извршује поправке на школи, који би стојали најмање хиљаду форинти, кад он не ма ни толико новчића у својој кући.

На другом мјесту моли учитељ опћину, да му поправи јако запуштену школу а начелник му одговара, да ће он то радо учинити, ако му котар наложи. Учитељ оде котару, замоли престојника, да наложи опћини а овај му рече, да још једном покуша код опћине, па ако она не учини, да само пише котару, да ће он учинити. Учитељ тако учини и добије од опћине онај исти одговор као и прије. Чим је учитељ стигао кући јави котару резултат преговора са опћином и моли котар за налог. Послѣ тога чека на одговор — ну истога нема. Опет и по трећи пут и сад му тек котар одговара да у опћини нема новаца за те поправке. Ето вам благодати. Опћина чека само налог, дакле има новаца — котар каже да их нема — сад вјерујте чему ће те. Али није ни чудо, да се код нас тако ради, јер се исти овај котар не може ничим боље присподобити него кошницом, у којој су сами трутови а најдебљи је међу њима престојник.

повода дати, да дигну тужбу, како се Аустро-Угарска самозвано уплеће у унутрашње ствари Србије. У претераној ревности својој „Лојд“ и не примећава како својим речма и нехотице потврђује оно, што би хтео побити. Својом тврдњом, да се у овај мах у Бечу нису осетили позваним краљу Милану савета дати, доказао је „Лојд“ тек само то, да се ово у другим приликама чинило, а што је тада могуће било, могло се и овога пута десити. „Лојдова“ обрана потврђује још више ту сумњу. У осталом „Лојд“ и сам признаје да се „напредњачко“ министарство спрема да путује; одласком његовим кренуће јамачно у Србији и у овом погледу ствари на боље.

Матица Српска.

Записник

главне скупштине „Матице Српске“, држане у Новоме Саду 31. августа (12. септембра) 1883.

(Наставак.)

Бр. 13. (255. У. З.) Фискал друштвени др. Илија Вучетић под 10 септ. о. г. подноси овај свој извештај о правном пословању у течају године 1882/3. и о парницама свих фондова под управом „Матице Српске“:

„Давнашњи је већ обичај, да фискал овога друштва подноси свагда главној скупштини годишњи извештај о стању парница свију фондова, што стоје под управом „Матице Српске“; па тога сам се обичаја придржавао и ја за цело ово време, од када поверењем главне скупштине обављам дужности фискала „Матице Српске“. Међу тим се последњих година делокруг фискалски знатно проширио; велико поверење, које је „Матица Српска“ савесним и успешним руковањем многих просветних и добротворних заклада на све стране у народу српском стекла, донело је фискалу друштвеном толико нових и разноврсних послова, да ја напрема тим осталим пословима вођење парница постало сада тек само један део пословања фискалског, а управо главније деловање фискала друштвеног састоји се у ванпарничним пословима. Према томе дакле спада ми у дужност да славну скупштину известим о целом том пословању фискалском, и с тога ћу овом приликом слободан бити мој годишњи извештај поделити на парничне и ванпарничне послове.

I. Парнице фондова под управом „Матице Српске“.

1.) Фонд Саве Текелије не спада истина под руковање „Матице Српске“ још од год. 1878, од како та је кр. уг. министарство овоме друштву одузело и под државно руковање ставило; али пошто још и сада благајна „Матице Српске“ прима новце, што у исти фонд утичу, те их државној средишној благајни доставља, и пошто фискал овога друштва по овлашћењу министарском још и сада води парнице реченог фонда, те тако се још никако неможе сматрати, да је ова велика заклада највећег народног добротвора од „Матице Српске“ сасвим и коначно откинута, то свакако сматрам за дужност своју, да славну скупштину известим и о стању парница овога фонда.

Фонд Текелијин имао је у течају ове године света 24 парнице против својих дужника, који су на узајмљене капитале престали уплаћивати камате. Стање ових парница изложено је појединце у списку, који је овоме извештају под 1/. приложен, а овде сам слободан само толико приметити, да је код сваког од тих дужника потраживање фонда текелијиног потпуно осигурано.

2.) Фонд Јована Наке имао је у течају ове године 5, —

3). Фонд Петра Костића 14, — и

4.) Фонд Петра Класановића 2 парнице, које су све у приложеном списку појединце изложене. И код свију ових дужника су потраживања дотичног фонда потпуно осигурана.

II. Ванпарнични послови.

Ванпарнични послови фискала „Матице Српске“ састоје се редовно у томе: да прегледа и даје мњење своје на молбенице ради зајма, а по укњижби одобреног зајма да даје свој извештај, на основу кога се издаје дознака за исплату; — да саставља дозволе брисања за повраћене зајмове; — да даје мњење своје и извештај на све поднеске, у којима има какво правно питање да се реши; — да суделује при сконтровању друштвене благајне; — да суделује при лицитацијама ради издавања под закуп добара друштвених или које закладе под управом друштвеном, и да са закупницима уговоре склапа; — да саставља рекурсе на више власти против штетних одлука финансијских или других којих управних власти; — и у опште да заступа друштво у свакој прилици, где се какво правно питање додирује.

Од послова овде наређаних слободан сам овде као важније само то навести, да је услед рекурса фискаловог сасвим збрисана наследна пристојба од 3000 фор. која је на фонд Костићев одмерена била и да је такође услед поднесеног рекурса еквиваленат на кућу матичину у Новоме Саду, који је годишње са 184 фор. порезан био, на половину само, т. ј. на 92 фор. обаљен. Осим силних мањих рекурса против разних незаконито одмерених пристојаба, поднесени су у течају ове године рекурси против наследне пристојбе од 337 фор. 25 н. која је на фонд Петра Класановића одмерена; даље против наследне пристојбе од 35 фор. 70 н. на оставину Димитрија Куваловића; и на послетку рекурси за сваки фонд појединце против пореза на камате од капитала, којим је порезна комисија фондове под управом „Матице Српске“ ове године оптеретила.

Како је у почетку ове године преминула удовица пок. Симе Ђорђевића, који је свој велики салаш од 111 дистриктских ланаца или 152 1000/1600 кат. јутра ораће земље оставио као стипендијску закладу под управом „Матице Српске“, то је „Матица Српска“ већ ове године ступила у фактичан посед и уживање те земље. Фискал друштвени је посредовао при инвентирању оставине удовичине, од које су некоје покретности „Матици“ припале, и примио је у име „Матице Српске“ у посед сву земљу заједно са свима зградама на истој, а доцније је по упутству управног одбора и уз суделовање једног члана одборског издао ту земљу под закуп на 6 година дана, и по одобрењу одборском са закупником уговор сачинио.

Покрај ових послова фискал друштвени обавља, по упутству министарском, уједно и све правне послове фонда текелијиног, који су врло разгранати и многобројни, јер министарство не решева ни једну ма и најмању ствар, која се тиче фонда текелијиног, док се не саслуша свестрано образложено мњење фискалово. Ово дописивање с министарством и давање мњења задаје ми огромна посла, и само безграничи пијетет према неумрлом добротвору народном и његовој племенитој закладе, којој сам и ја вечитом благодарношћу обвезан, задржава ме да тај заиста теретан посао и даље обављам, јер све дотле, док се ма и најмањи утицај на ту закладу у нашим рукама налази, остаје нам још један зрачак наде, да ће важда кадгод наступити боље околности, те ће се управа над аманетом Саве Текелије опет „Матици Српској“ предати.

Леп глас и велико поверење, које је „Матица Српска“ уредним и савесним руковањем поверених заклада у народу нашем стекла, учинио је, да су у течају ове године више њих родољуба нове знатне задужбине чинили и „Матици“ поверили, а други се опет овамо обраћали за савет ради сачињења тестамента или основног писма за задужбине, које намеравају установити.

Међу овима на првом ћу месту споменути велику задужбину рано преминулог ретког родољуба Пере Коњевића из Пожеге, који је „Матици Српској“ оставио знатан легат од 30.000 ф. и који је према овоме друштву тако неограничено поверење имао, да је фискала друштвеног именовао за извршиоца своје последње воље. Ја сам се овога поверења, које се управо „Матице Српске“ тицало, драговољно примио, те сам преко мога заменика у Пожеги целу ствар у ред довео, а кад је легат од 30.000 фор. на исплату дозначен био, онда сам лично у Пожегу отишао и овамо га донео, као што је већ то славној скупштини из извештаја председничког познато.

Други један знатан родољуб је г. Васа Јагавић трговац у Дреновци, који је свој тестаменат послао био „Матици Српској“ на преглед и мњење, односно да му се нов тестаменат сачини, по коме знатан део свога иметка на добротворне цели оставља. Овоме је родољубу фискал друштвени, с обзиром на његову изражену жељу, нов тестаменат сачинио, који је исти потпуно усвојио и потписао, те га је „Матици Српској“ на сачуване предао.

Г. Петар Кулић трговац из Митровице обратио се на „Матицу Српску“ с молбом, да му прегледа и даде мњење о његовом нацрту основног писма, по ком је рад у Митровици да оснује српску вишу девојачку школу за изучавање ручног рада. Овај је нацрт издан био на мњење фискалу друштвеном, који се с овим врлим родољубом одмах у непосредан додир и споразум ставио, те му је према његовој жељи израдио основно писмо за горе споменуту закладу, а на кратко време после тога и даровни уговор, на основу кога је већ сада још за живота своју кућу и башту, које је реченој закладе намепио, грунтовно преписао на српску православну црквену општину у Митровици као руководатеља његове закладе.

На послетку имам још поменути, да је и пок. Јулијана Ковачићка рођ. Смиљанова из Мола, која је срп. нар. позоришту учинила леп завештај од 40 дистр. ланаца земље, такође обратила се на фискала друштвеног ради сачињења тестамента, те је исти са секретаром друштвеним отишао у Моле и по жељи родољубиве покојнице написао јој је тестаменат, којим је осигурала себи лепо име међу неумрлим добротворкама народним.

Завршујући овај извештај, нек ми буде слободно изразити жељу, да српски родољуби и од сада поклањају тако лепо и велико поверење „Матици Српској,“ као што су ово последње доба показали, а „Матица“ ће то одлично поверење савесним руковањем поверених јој заклада знати свагда потпуно оправдати.“ — Узима се на повољно знање.

(Наставиће се.)

Дневне новости.

(Др. Светозар Милетић) одпутовао је у прошлу недељу на сабор угарски у Будим-Пешту.

(Беседа у корист Бранковог споменика.) Из Крчедина јављају нам, да је тамо 11-ог тек. м. приређена беседа, у чисто српском духу, а у корист подизања споменика омиљеном песнику Бранко Радичевићу. Дворанау којој је беседа држана, била је украшена бршљаном, сликама из српске историје и ликовима српских великана, А међу њима у среди стајао је лик нашег див-песника Бранка Радичевића. Веседу је отворио својим говором г. Добра Миловић, богослов, разложив у неколико речи значај ове беседе. После тога отпевао је на опште задовољство неколико српских песама мушки лик а свршени матурант Бранко Костантиновић декламовао је веома вешто „Гуслареву смрт“. „Одушевљењу не би краја — вели наш дописник — када превуче гудалом преко умилних јавор-гусала својих седи гуслар, у овим а и у даљим крајевима српским познати слепац Тома, који „Бранкову жељу“ дивно и на опште задовољство одгуди“. — Затим је певао Тома Пешић својим звучним, али пријатним тенором „соло“ песму „Скини с плећа пушку шару“. Чист приход је од беседе 53 фор.

Од како је „главни одбор“ за подизање споменика Бранковог позвао народ српски — завршује наш дописник — да што пре притече прилвзима те да се дигне достојан споменик Бранку, до сад се тих врло мало одазвало. Крчединска омладина је прва приредила забаву у корист ову. А ја велим, нека се угледају на Крчедин сва остала српска места, па нека приређују што пре забаве у корист ову, па да се дигне што лепши, што достојнији споменик Бранку. Сви културни народи — као што рече главни одбор у позиву своме на српски народ — подижу споменике својим великанима па и српски народ треба да покаже и овим да је културан, те да дигне што достојнији споменик Бранку“. —

Ми с наше стране велимо: живела свесна и родољубива омладина крчединска и дао бог угледала се на њих и остала омладина наша, коју је Бранко онако силно љубио. На посао сви а свуда!

(Откриће споменика Лафајетовог.) У Ле Пију откривен је пре кратког времена споменик Лафајетов. Свечаности овој присуствовао је француски министар Валдек-Русо и заступник северо-америчких сједињених држава.

На свечаном банкету дотакао се министар Валдек-Русо и пријатељских односа између Француске и Америке, за које је посланик желео да вечито трају. Министар је посланику на жељи благодарио, и казао да се морају поштовати два народа који против својих суседа неће ништа предузимати, но који не дају ни да се против њих што год предузима.

(Идилични односаји на Реци.) Госп. Г. Е. Емили, уредник недељнога листа „La Varieta“ напао је прексиноћ из заседе на Адамићевом тргу батином уредника „Avvenira“ Хинка Матковића; овај опет ударио је нападача штапом тако жестоко по глави, да су га обливена крвљу морали однети у стан дра Гире. Овај догађај показује довољно, какви односаји на Реци владају.

(Старе форинтаче.) Старе форинтаче са датумом од 7. јула 1866 престале су већ 1. октобра по нов. кал. о. г. вредити. Од првога октобра примају се те форинтаче само код државних средишних благајна у Вечу и Будимпешти.

(Оригиналан споменик.) У једној варошици на северу државице Њу-Јорк умрла је ту неки дан једна стара баба, која је са својим старкељом много година — срећно проживела. Кад су баку саранили премишљао је заостали старкеља дуго и дуго, како би најбоље могао одати почаст успомени блаженопочивше нежније половине своје. Све мислио, док једно смислио. Дигне из одаје своје пећ, иај које је много коју зимску вечер у друштву и разговору с баком својом сасма пријатно провео, однесе је на гробље и посади на гроб дугогодишњег сапутника свога у животу.

Политичке вести.

— Угарски сабор имао је јуче, у понедељак 19-ог тек. мес. седницу, у којој је бирао потпредседнике, перовође и квестора. Данас, у уторак имао је сабор обавити избор стручних одбора. По „Буд. Кор.“ поднеће Тиса већ сутра, у среду, сабору предлоге владине у ствари спора са Троједницом.

— Краљ Милан стигао је 19-ог тек. мес. у Београд. Одмах по доласку краљевом отишли су сви министри у конак и предали краљу оставку министарству. За данас, уторак, очекивало се решење краљево.

— Војни министар српски није се хтео одазвати позиву верификационог одбора, навађајући да исти није компетентан да о његовом (министровом) поступку суди.

— Барон Инкеј позвао је Николу Крестића председника тројединчког сабора и заступника Шрама да дођу у Будимпешту, пошто их тамо нужно требају. Шрам је отпутовао, Крестић одбио је позив речима: „Докле год не буду скинути грбови с мађарским натписом, не ће ме видети Будимпешта.“

— Из Београда јављају да је верификациони одбор од четвртка до недеље непрекидно радио и да је закључио предложити, да се већина „напредњачких“ избора уништи, због очитог противзаконитог поступка при истима.

— Париски листови жале демонстрације које се десиле приликом доласка краља Алфонза у Париз. Греви је посетио краља и замолио га, да насртаје неколицине бесомучника не ставља на рачун народа француског. Краљ Алфонзо шетао се након Гревијеве посете сам по улицама париским, чиме је хтео доказати, да он ради поменутих демонстрација не криви ни грађанство париско ни народ француски. Краљ Алфонзо ручао је истог дана код Гревија.

— „Н. сл. Пр.“ јавља да је светина при уласку краља Алфонза у Париз викала: Живила република! Живела Француска! Доле с Прусима! Доле с уланом! У Берлин с њиме!

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ Стевана Костовића у Будим-Пешти

од 17. (29.) септембра.

Жито	из Потисја	—	—	—	—	79	81	ф. 10.10 ф. 10.35
„	„ „	—	—	—	—	77	„ 78	„ 10.— „ 10.25
„	банатско	—	—	—	—	76	„ 81	„ 9.80 „ 10.30
„	„	—	—	—	—	—	„ —	„ —.— „ —.—
„	„	—	—	—	—	—	„ —	„ —.— „ —.—
„	бачко	—	—	—	—	79	„ 80	„ 10.10 „ 10.30
„	„	—	—	—	—	76	„ 78	„ 10.— „ 10.20
„	влашко	—	—	—	—	76	„ 78	„ 8.75 „ 9.60
„	„ по квалитету	—	—			74	„ 75	„ 8.— „ 9.—
„	српско	—	—	—	—	75·5		„ —.— „ —.—
„	„	—	—	—	—	—		„ —.— „ —.—
Уванц-жито за март-април 1883.					—	—		ф. 10·58 „ 10·60
„	за септ.-октобар				—	—	—	„ 9.78 „ 9.80
Раж мађарска		—	—	—	—	—	—	„ 7.20 „ 7.60
„	влашка	—	—	—	—	—	—	„ 6.75 „ 7.20
Јечам за храну		—	—	—	—	—	—	„ 7.— „ 7.50
„	за пиваре	—	—	—	—	—	—	„ 8·— „ 9·—
„	влашки	—	—	—	—	—	—	„ 7.25 „ 7.50
Зоб трг. роба		—	—	—	—	—	—	„ 6.30 „ 6.50
„	фина роба	—	—	—	—	—	—	„ 6.60 „ 7·—
Уванц-зоб за март-април 1883.					—	—		„ 7.12 „ 7.15
„	за септ.-октобар				—	—	—	„ 6.63 „ 6.65
Проја мађарска		—	—	—	—	—	—	„ 7.25 „ 7.50
„	влашка	—	—	—	—	—	—	„ 7.25 „ 7.75
„	влашка за пролеће		—	—	—	—	—	„ —.— „ —.—
Кукуруз, готова роба, банатски					—	—		„ 6.40 „ 6·50
„	„ „ влашки				—	—	—	„ —.— „ —.—
„	за јули-август банатски				—	—		„ —.— „ —.—
„	за септ.-август банатски				—	—		„ —.— „ —.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски					—	—		„ —.— „ —.—
„	за мај јуни 1884.	—	—	—	—	—		„ 6·68 „ 6.70
„	за јан. фебр. март, банатски нови							„ —.— „ —.—
„	за јан. фебр. март, влашки нов							„ —.— „ —.—
Репица готова роба Kohl			—	—	—	—	—	„ 16.— „ 17.—
„	банатска	—	—	—	—	—	—	„ 15·25 „ 16·25
„	за август-септембар Kohl				—	—	—	„ 14.50 „ 15.—
„	за јули-август банатска				—	—	—	„ —.— „ —.—
Горушица по квалитету			—	—	—	—	—	„ 8.25 „ 8.50
Мувар	„ „	—	—	—	—	—	—	„ 8.— „ 8.25
Ланено семе по квалитету			—	—	—	—	—	„ 12.— „ 12.25
Кудељно семе	„	—	—	—	—	—	—	„ 10.— „ 10.50
Бинеђ по квалитету			—	—	—	—	—	„ 6·50 „ 6.75
Пасуљ бели нови			—	—	—	—	—	„ 10.25 „ 10.75
„	„ стари		—	—	—	—	—	„ —.— „ —.—
„	шарени	—	—	—	—	—	—	„ 8.25 „ 8.75
Погачице од репице			—	—	—	—	—	„ 6.50 „ 7.—
Погачице од горушице по квалитету						—	—	„ 6.— „ 6.25
Паприка трг. роба		—	—	—	—	—	—	„ 17.— „ 18.—
„	фина роба	—	—	—	—	—	—	„ 45.— „ 48.—
„	—	—	—	—	—	—	—	„ —.— „ —.—
Мед оцеђен		—	—	—	—	—	—	„ 37.— „ 39.—
„	вощан	—	—	—	—	—	—	„ 36.— „ 37.—
„	за октобар-новембар оцеђен				—	—		„ 33.— „ 34.—
Восак рожњавски		—	—	—	—	—	—	„ 135.— „ 138.—
„	славонски	—	—	—	—	—	—	„ 138.— „ 142.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма								„ —.— „ —.—
„	„ „ „ у џакови				—	—		„ 10.— „ 11.75
„	„ узанц роба за нов. у бурадма							„ —.— „ —.—
„	„ „ „ у џакови				—	—		„ 9.— „ 9·25
„	босанске гот. роба нова у бурадма							„ —.— „ —.—
„	„ „ „ у џакови					—		„ 10.— „ 12.—
„	„ узанц роба за нов. у бур.							„ —.— „ —.—
„	„ „ „ у џакови					—		„ 9. „ 9.25
Пекмез, готова роба, славонски					—	—		„ —.— „ —.—
„	банатски	—	—	—	—	—		„ —.— „ —.—
„	август-септембар славонски					—		„ 16.50 „ 17·25
Свињска маст варошка			—	—	—	—	—	„ 62.— „ 62·50
„	„ сеоска роба		—	—	—	—		„ —.— „ —.—
Сланина сољена варошка			—	—	—	—		„ 54.— „ 55.—
„	„ сеоска роба		—	—	—	—		„ 50.— „ 51.—
Шишарке прима мађарске 1882					—	—		„ 16.— „ 17.—
„	прима мађарске 1883				—	—		„ 12.50 „ 14.—
Шишарке секунда	„ 1883				—	—		„ 9.— „ 11.—
„	прима српске 1881.				—	—		„ 15,50 „ 16.—
„	прима босанске 1883.				—	—		„ 12.— „ 13.—
Овчије коже српске по 100 ком.					—	—		„ 135.— „ 145.—
„	„ босан. и хрв. по 56 ком.							„ 44.— „ 48.—
„	„ македонске по 56 ком.							„ 138.— „ 160.—
Јагњеће	српске нове 102 ком.							„ 108.— „ 115.—
„	нове хрватске 102 комада					—		„ 115.— „ 120.—
Козије хрватске за 56 кила					—	—	—	„ 60.— „ 65.—
„	мађарске и ердељске за 50 кила							„ —.— „ —.—
„	српске за 56 кила				—	—	—	58.— „ 62.—

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. У првим данима ове недеље био је посао пријатнији и скочила је пшеница са 15, а кукуруз са 10 нов. но ипак се није могло дуго одржати то расположење, јер су препуна иноземска места са робом, а и код нас је то случај услед чврстоће, која је била завладала, те на скоро поче падати правац рада и од тог доба падала је цена пшенице дневно са 5—10 н. Исто важи и за термин робу. Кукуруз се јаднако колеба између фор. 6.40 и фор 6.55 и за сада се не може рачунати на више цене, јер извештаји гласе: да код нас и у Влашкој неће бити тако хрђава овогодишња берба кукуруза, као што се то мислило још пре неколико дана. Зоб је нешто мало пријатнија и може се продати трговачка роба до фор. 6.40. Јечам за храну такође је боља правца и постиже са 10—15 нов. више цене.

Продукти. Сада има код нас око 16000 метр.-цент. шљива, а добро се плаћа само крупна роба и то: до фор. 12. —, која ће се и касније одржати; правац ситне робе врло је лабав, јер експортери слабо суделују при куповану, а понуда је напротив веома журна. Како Српска, тако исто и Босанска роба за Октобар-Новембар закључује се по фор. 9.—. По томе мњену биће трговачка роба још мало јефтинија, те по тако изредно ниским ценама, држим пак шпекулацију за оправдану јер ће једном учествовати Америка при куну и тада је знатно скакање неискључиво. Исто важи и за пекмез, јер се још сада показује пријатан правац. Маст и сланина врло су лабави. Пасуљ је непромењен, а довози су знатни.

Курс бечке берзе 20. септембра (2. окт.)

Угарска златна рента 6%	119·10
Угарска златна рента 4%	87.—
Угарска папирна рента 5%	85.90
Угарски жељезнички зајам	137.75
Угарска источно-жељезн. држ. обвезн. I. емисија	90.50
Угарска источно-жељезн. држ. обвезн. II. емисија	112.—
Угарска источно-жељезн. држ. обвезн. III. емисија	96.50
Угарске земаљске растеретнице	92.25
Угарске земаљске растеретнице винкуловане	97.75
Тамишко-банатске растеретнице	98.50
Тамишко-банатске растеретнице винкуловане	97.75
Ердељско-банатске растеретнице	98.—
Хрватско-славонске растеретнице	98.50
Угарски откупни зајам виноградског десетка	97.50
Угарски зајам од срећака са добитком	113.—
Срећке од регулисања Тисе и Сегедина	109.—
Аустријска рента у папиру	78.—
Аустријска рента у сребру	78.50
Аустријска рента у злату	99.75
Аустријске државне срећке од г. 1860.	132.—
Деонице аустро-угарске банке	835.—
Деонице угарске кредитне банке	289.50
Деонице аустријског кредитног завода	290.80
Сребро	—.—
Лондон	119.85
Ц. кр. дукати	5.69
Наполеони	9·50
Немачке марке	58.65

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Књижара браће Јовановића у Панчеву.

И ове године изађоше у нашој наклади

НОВА ШКОЛСКА ИЗДАЊА

Песме у два гласа за народне школе. Сложио М. Топаловић. Одобрено од вис. школ. савета II. свеска, сад баш изишла, са новим песмама	30
Хемија за средње школе. По Прокопу Прохаски и другима написао Мита Петровић професор, са више слика	60

Препоручујући ова нова издања свима п. н. школским властима, слободни смо и сва досадања наша издања овде ради бољег прегледа навести:

Прва настава у вери (мали катихизис за I. и II. разред) од Вукићевића	10
Кратки катихизис за III. разред од Вукићевића	12
Пространи катихизис правосл. цркве од Вукићевића I. део: за 4. и 5. разред народних и 1. и 2. разред средњих школа	30
— — II. део: за 6. и остале разреде народних и 3. и 4. разред средњих школа	30
Упутство за прву наставу мале деце у вери од Н. Вукићевића	20
Буквар српски са сликама од С. Чутурила школског инспектора, тврдо укоричен	13
Прва читанка од С. Чутурила	12
Друга читанка за срп. основ. школе од С. Чутурила. Тврдо укоричена	24
Буквар словенски од вис. школ. сабора одобрен, по обављеној цени само	10
Немачки буквар за српске основне школе од Средојевића, једини од вис. школског савета одобрени	15
Мађарски буквар од Какујаја за срп. школе од Ј. Поповића, I. део за 2 разред. Тврдо укоричен.	16
Мађарски буквар од Какујаја за срп. школе од Ј. Поповића II. део, за 3. и 4. разред. Тврдо укоричен	25
Упутство за предавање мађарског буквара I. део од Какујаја, израдио Ј. Поповић управитељ	35
Упутство за предавање мађарског буквара. II. део од Какујаја, израдио Ј. Поповић управитељ	30
Граматика срп. мала за основне школе	18
Слике из историје угарске за 4. разред нар. школе	24
Слике из историје српске за 3. разред народне школе	20
Слике из опште повеснице за више девојачке школе и више разреде народних школа	40
Земљопис за срп. нар. школе по Кутнеру од Поповића управитеља II. издање са сликама	30
Земљопис за срп. нар. школе у Угарској по најновијим мађарским изворима израђен	40
Земљопис општи и отачаствени. За III. и IV. разред Написао Н. Ђ. Вуковић	45
Изъ Часослова, упражненія къ чтенію церковныхъ книгъ	9
Изъ Псалтиря, упражненія къ чтенію церковныхъ книгъ къ употребленію въ народныхъ училищахъ	22
Мала свештена историја за српске народне школе	6
Апостоли и евангелија недељна и празнична	75
Мала катавасија за школску младеж	16
Библиске повести новог завета Н. Ђ. Вукићевић	40
Приповетке из стар. и нов. завета. Од Ђ. Даничића	50
Изјашњење свете лиургије, Н. Ђ. Вукићевић	50
Спомоћна књига за разјашњење прив. појава. Од Н. Ђ. Вукићевића, друго поправљено издање	45
Наша земља. Читанка за народ. Посрбио Ст. В. Поповић. (Читанка за 5. и 6. разред)	50
О човеку. Спомоћна књига за учитеље и ученике основ. нар. школа. Написао М. Т, Фрачковић	30
Кратан наук мађарског језика. I. део. Написао Милован Јанковић. Пето поправљено издање	36
— — II. део од Ј. Поповића управитеља	30
— — III. део: Мађарска читанка са речником од Ј. Поповића управитеља	50
Кратак наук о глобусу II. издање	10
Права и дужности грађана од Ј. Поповића само	20
Рачуница за срп. народ. школе I. књига	10
II. „	12
III. „	16
IV. „	20
V. „	50
VI. „ са сликама	55
Наука о геометријским облицима од М. Петровића за 4. разред, сасвим прерађено IV. издање	40
Природопис А. Либена. I. Зоологија. Друго издање	30
II. Ботаника	20
III. Минералогија	25
Поука о кућарству написао проф. Мита Петровић	45
Декламатор. Збирка српских и хрватских песама за декламовање с опширним упутством, како ваља декламовати. Друго умножено издање	60
Како се стављају питања. Српски удесио Д. Јосић	50
Човечије тело и његова нега. Са више слика. Написао проф. Мита Петровић. II. умножено издање.	60
Граматика српска. За средње заводе и више разреде народних школа. Написао Владимир Вујић професор. Пето прерађено издање	50
Граматика српска за учитеље III. и IV. разреда. Израдио Мита Нешковић	50
Граматака стара словенска за гимназије и богословије од проф. Ј. Живановића, III. издање	80
Основи физике за више разреде народних школа, више девојачке школе и средне заводе. Написао М. Петровић проф. са 70 слика II. прерађено издање	65
Писмени састави за српске школе	14
Јестественица од Фрачковића. IV. најновије издање	30
Збирка народних песама за школску младеж	10
Мала земљоделска читанка. За српске нар. школе написао др. Ђ. Радић. Са сликама. Друго издање	30
Баштован од П. Бибића. Најновије издање	80
Кратко пчеларство за почетнике. Написао М. Д. Дејановић. Са више слика	50
Гајење кртоле са више слика од М. Д. Дејановића	70
Очење или каламљење од др. Ђ. Радића са сликама	10
Настава у српском језику од Милетића за II. разред	20
— — у српском језику за III. разред основних школа од Св. Милетића	25
— — за IV. разред основних школа од Св. Милетића	40
Наука о чувању здравља за школе, Карла Реклама. Превео Д. Јосић. Друго поправљено издање	20
Великаја православнаја катавасија, којом се може недељом и празником вечерње, јутрење и служба правилно обавити. С благословом Њ. Светости г. патријарха Ивачковића	1.—
Практичан поступан при настави у рачуну за I. разред нар. школе. Израдио Св. Милетић учит.	45
— — при настави у рачуну за 2. разред нар. школе од св. Милетића учитеља	70
— — при настави у рачуну за 3. разред нар. школе од Св. Милетића учитеља	40
Поступан при настави у обичним разломцима за 4. разред нар. школе од Св. Милетића учитеља	40
Поступак при настави у десетичним разломцима за основне школе од Св. Милетића	40
Настава у земљопису за други разр. основне школе од Св. Милетића	35
Настава у земљопису за III. и IV. разред основних школа. Написао Св. Милетића	45
Настава у женским ручним радовима. Упутство за учитељице и матере српске, написао П. Деспотовић. Са више слика	1.—
Гимнастика за мушку и женску децу у српским осн. школама. По Ј. Нигелеру израдио Владимир Красић. Одобрено од вис. школског савета 17. фебр. 1881. Са више слика	50
Српска народна основна школа (дидактика и методика). За све, који се школом баве од Петра Радуловића	60
Упутство к предавању познавања природе у народној школи. Саставио Симеун Коњевић. I. Природопис и природословље за III. разред народне школе	80
Уредбе за српске народне школе	30
Речник српскога и немачкога језика. Саставио Ђорђе Поповић. I. део: немачко-српски фор 3.— фино везан	4.—
— — II. део: српско-немачки	3.60
фино везан	4.60
Мапа Европе од Ханткеа, српски приредила и издала наша књижара, израђена по закључцима берлинског конгреса. На платну	6.—
Школа основног цртања за нар. школе од Мужака	1.80
Збирка геометријских тела, за наставу у науци о геометријским облицима	4.20
— физикалних справица већа	40.—
Писмарице на тврдој артији, кутија	3.—
Штица, по методу Вукићевићевом	2.—
Рачуначка руска за рачунање с целим бројевима, лепо бојадисана и лакована	12.—
Немачко упутство за ову рачуначку стаје	20
— За рачунање с разломцима, лепо бојадисана и лакована	12.—
— бечка са штапићима и куглама	16.—
Шрајберове велике природописне слике за зид, српско издање, препоручено од в. школског савета 20 колорираних таблица; првих 5 таблица садржавају сисавце	7·25
других 5 таблица тице	7·25
трећих 5 таблица амфибије, рибе итд.	7·50
четвртих 5 таблица растиње	7·50
Глобус српски 8″ у пречнику	6·70
„ „ 8″ с меридијаном	15·75
Један пут један, на тврдој артији	3
Песме у два гласа за народне школе. Сложио М. Топаловић. Одобрено од вис. школ. савета	30
Литургија св. Јована Златоустога. Компоновао Корнелије Станковић а за 4 мушка гласа приредио Мита Топаловић	4.—

Код свију ових књига, које смо о нашем трошку издали, дајемо на сваких 10 комада једне врсте 1 комад на дар.

Уједно понављамо, да је скоро изашла

МАПА АУСТРО-УГАРСКЕ

са Босном и Херцеговином и пограничним земљама

од ХАНТКЕА

српски приредила и издала књижара браће Јовановића.

До сада је била велика оскудица у српским школама што није постојала мапа Аустро-Угарске; зато се с правом надамо, да ће све српске школе, ма где оне биле, похитати да набаве ову ваљану мапу, и тиме попуне давно осећану празнину у земљописној настави. С тога, што су на њој обележене и Босна и Херцеговина са пограничним земљама, ова ће мапа сваској српској школи корисно послужити за предавање отачаственице. Ове су мапе највећег формата, а израђене су с обзиром на најновију политичну поделу у чувеном географском заводу у Глогави (у Немачкој) те не само да надмашују досадање српске мапе, но и с правом могу се упоредити с првим страним мапама.

Подлепљена платном стаје ф. 8.—

НОВ СРПСКИ ГЛОБУС

од 6″ у пречнику

нарочито за мање општинске школе удесан, јер је врло добар а ипак много јеftинији од онога од 8″ у пречнику, издадосмо у својој наклади, те се само од нас повлачити може.

Цена је истоме ф. 5 —, са меридијаном ф. 13.—

СРПСКИ ПРОПИСИ

на финој глаткој хартији, са српским сликама и 8 листова, најлепша израда од свију досадашњих, туце 9 нов. Препродавцима знатан попуст.

Умољавајући све п. н. школске власти и господу учитеље за многобројне наручбине, напомињемо изречно, да се у нас и све остале школске књиге туђе накладе у свако доба набавити могу.

Наручбине се извршују тачно с платом у наточ (per Nachnahme.)

У ПАНЧЕВУ, августа 1883.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

ИЗАШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

ЗА ГОДИНУ 1884.

уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић.

ГОДИНА ДЕСЕТА.

Овај највећи, најбољи, најлепши а по томе и најјефтинији српски календар, који је за ово девет година распрострт у више од 120.000 комада по свима крајевима где год има Срба, штампан је и ове године новим словима, на лепој углађеној артији бриотиском што штампа нарочито слике. —

Календарски део „Орла“ уредио је највештији знalац овога посла у нас проф. **Александар Сандић.** Овај део доноси: знамените године српске и опште, годишња времена, помрачења сунца и месеца, црквено рачунање времена, пасхалију, небесне знакове, сунце и планете, брижљиво описану планету владарку. У сваком појединoм лепим знацима урешеном месецу стари и нови календарион, мене месеца, гатање о времену, предзнаке о години, радње месечне на дому и у пољу, народне и земаљске светковине, равне белешке, статистику земаља и владара, ув то чисто изрубрициране листове за бележење.

„Орао“ доноси и у овоме своме десетом лету за годину 1884. богат и одабран садржај урешен уметнички израђеним сликама.

Забавно-поучни садржај

„Орла“ за годину 1884. грана се на ове одељке:

I. НАРОДНЕ ЗАДУЖБИНЕ: **Животописи и завештаји**: а) Професор Љубомир Вујновић од Томе Крстова Поповића. б) Ђена Брановачки и Ида Брановачки рођ. Вујић од М. Д—ћа. в) Јован Остојић и Теревија Остојић рођ. Зовукова од С. В. Поповића. 2. ПРИПОВЕТКЕ ИЗ СРПСКОГА ЖИВОТА: **Како право — тако здраво!** од С. В. Поповића. 3. ИСТОРИЈА НАШИХ ДАНА: **Злочинство у Тиса-Еслару.** 4. СРПСКИ КЊИЖЕВНИЦИ: а) **Доситије Обрадовић**, б) **Сима Милутиновић**, в) **Вук Караџић**, г) **ђура Даничић**, од С. В. Поповића. 5. НАРОДНО ЗДРАВЉЕ: а) **Алкохолизам**, пети чланак од дра Ђорђа Натошевића; б) **Главнија правила за очување здравља**, од дра Ђорђа Натошевића; в) **О лечењу грожђем**, од дра Ђорђа Натошевића. 6. НАРОДНА ПРИВРЕДА: а) **Писмо из пчеларства уреднику „Орла“**, од професора Јована Живановића; б) **Два Фрушкогорца о виноградарству** од Стеве Симоновића; в) **Како се оставља грожђе**, од **. 7. ПРАВНЕ ПОУКЕ: **О дужностима краљ. општег бележника**, од дра С. Павловића. 8. НАРОДНА НАСТАВА: **Васпитавајмо децу за рад**, од уредника „Орла.“ 9. РАЗНЕ КОРИСНЕ БЕЛЕШКЕ. 10. УЗ НАШЕ СЛИКЕ. Уз овај садржај иду **Вашари и Огласи.**

Илустрације

за „Орла“ израђене су у првим уметничким заводима.

„Орао“ за 1884. доноси ове слике:

I. **Насловну слику**: 1. Др. Ђуро Даничић. II. **Ликове**: 2. Професор Љубомир Вујновић, 3. Ђена и Ида Брановачки, 4. Јован и Теревија Остојић Зовукова, 5. Доситије Обрадовић, 6. Сима Милутиновић, 7. Вук Караџић, 8. Ђока Влајковић, 9. Иван С. Тургењев. III. **Историјске слике наших дана**: 10. Кремл у Москви, 11. Крунисање цара Александра III. 12. Руско крунидбено знамење. 13. Свечани поход крунисаног цара руског Александра III. 14. Цилитовка, ковачка игра о крунисању руског цара. 15. Вис Стражилово у Карловцима, где је гроб Бранка Радичевића. IV. **Слике из Србије**: 16. Погреб дра Ђуре Даничића у Београду, по нацрту проф. Вл. Тителбаха. V. **Слике из Црне Горе**: 17. Крајња улица на Цетињу. 18. Главна улица на Цетињу. VI. **Народне слике**: Из Далмације: 19, Сењски гајдаши; из Пољске: 20. Свадба у Флисака. VII. **Народни споменици**: 21. Кућа у Броду у којој се родио Бранко Радичевић. VIII. **Слике из Угарске**: 22. На белом хлебу, по слици Михаила Мункачија. 23. Слике из Тиса-Еларске парнице.

„Орао“ за годину 1884. стоји само 50 новч. или 1 динар.

Наруџбине из Србије прима књижарница **Велимира Валожића** у Београду која рабатује по 20—25%. Из свију осталих крајева упућују се наруџбине на потписану штампарију. Растуривачима и купцима за готово дајемо највећи уобичајени рабат.

На „Орлови“ крили узлетио је „ЦАРИЋ“ мали календар са сликама за г. 1884. Цена му је 20 н. или 2 гроша. Рабат и наруџбина као у „Орла“.

Обраћамо нарочиту пажњу на то, како је повезан „Орао“ за 1884. Тако до јако није била повезана ни једна српска књига. То је повез на најновијој махини, која шије жицом место дојакошњим концем. Тај повез не попушта докле књиге траје.

У Новом Саду 17-ог септембра 1883.

ШТАМПАРИЈА А. ПАЈЕВИЋА У Н. САДУ

издавалац „Орла“ и „Царића.“

ОГЛАСИ.

Имам част јавити, да овде отварам **приправну школу за својевољце на годину дана**, (Einjährige Freiwillige). Од 5. октобра о. г. може се сваки запитати у моме стану на пијаци, бр. 57., у дворишту десно; ту се уједно могу и услови дознати.

Антон Тот,
2—2 пређе ц. кр. официр.

ЦИРКУС ТОДОРА СИДОЛИ

на сенској пијаци.

Данас, у среду 8. октобра по нов. кал. 1883.

ВЕЛИЧАНСТВЕНА ПРЕДСТАВА.

Прва представа

Мистер Еткара и Аделе краља еквилибриста; на трапецу.

Каса се отвара у 7, а почетак је у 8 сахата.

Попуштене цене:

I. место 60 нов, II. место 40 нов, III. место 20 нов. Војници плаћају на II. и III. месту половину. Деца испод 10 година плаћају на I. и II. месту половину.

С поштовањем

Тодор Сидоли,
управитељ.

ЗА ЕКОНОМЕ.

НЕМА ВИШЕ ГЛАВНИЦЕ У ЖИТУ!

Препоручује своје од више година постојеће сада увеличано главно стоваришће правог Н. Дипијевог (N. Dupuys Samenbeize) кваса. Продавцима даје известан рабат а ко најмање 50 пакли истога купи, добија 10% рабата у трговини

ЉУБ. СТЕФАНОВИЋА

код три главе шећера
у главној улици у својој кући број 39.

5—5

НА ЗНАЊЕ.

Један сиромашан ђак нашао је у Н. Саду код купатила на Дунаву један повећи златан прстен. Који га је изгубио нека се код Администрације овога листа пријави, која ће га упутити, па ако докаже да је његов добиће га. Ако се нико не пријави, продаће се у корист истога ђака.

1—1

НАЈВЕЋЕ ФАБРИЧНО СТОВАРИШТЕ ПОЉОДЕЛСКИХ МАШИНА

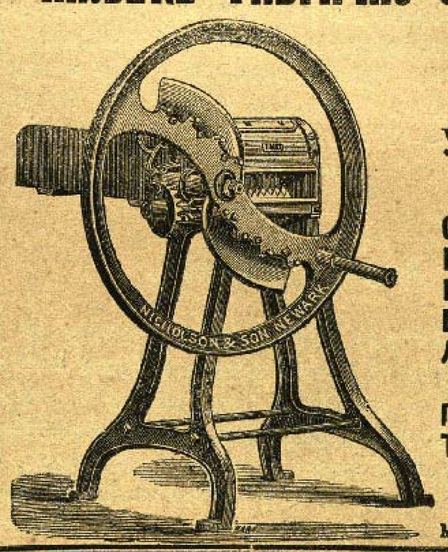

В. СТЕФАНОВИЋА

у Новоме Саду, ћурчинска улица

препоручује по врло умереној цени новодобивене

СЕЧКЕ мале и велике за сечење сламе, сена и кукурузовине.
МАШИНЕ за крљење кукуруза руком и машином.
МЛИНОВА на један, два и више пари камења.
ВЕТРЕЊАЧА Бакер-система са 12 и 15 сита.
ЛОКОМОБИЛА, дрешмашина од $2\frac{1}{2}$, 4, 6, 8, 10 и 12 коња снаге.
ПЛУГОВА од 1, 2 и 3 раоника.
ТРИЈЕРОВА сваке системе и величине.

Писмене налоге тачно и брзо извршујем, а за сваку машину да добро ради јамчим.

1—

Властник и одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.